GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA: BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE IN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ L.

SE PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 16. Joi, 22 Ianuariu (3) Februariu. 1887.

Braşovŭ, 21 Ianuariu 1887.

In decursulŭ desbaterei speciale asupra bugetului, în camera ungară, la rubrica „cheltuielelorŭ comune,“ deputatulŭ stângei estreme Daniel Iranyi, luândŭ cuvêntulŭ, ḍice, că se vede silitŭ a cere unele deslușiri dela ministrulŭ-preşedinte în privinţa afacerilorŭ esteriόre, cu atâtŭ mai vêrtosŭ, cu câtŭ pregătirile de rĕsboiu, despre carĭ raportézā foile au produsŭ în ţéră όre-care nelinişte.

Iranyi întrébă mai intâiŭ pe ministrulŭ-preşedinte: décă nu s'a schimbatŭ nimicŭ în raporturile nόstre cu puterile străine, mai alesŭ cu Germania, de când cu declarările din urmă făcute de d. Tisza în cameră, ér de d. Kalnoky în delegaţiunĭ; décă şi astăḍi alianţa între monarchia nόstră şi Germania este totŭ aşa de amicabilă şi intimă, ca mai înainte.

Mai departe întrébă, décă guvernulŭ sperézā încă şi astăḍi, că va succede a susţiné pacea fără sĕ fiă constrînsŭ a sacrifica interesele ţĕrii.

In fine întrébă, décă guvernulŭ şi astăḍi are intenţiunea şi e decisŭ a susţiné independenţa statelorŭ micĭ balcanice conformŭ tractatelorŭ şi décă este gata a apĕra interesele Ungariei şi Austriei, la casŭ de nevoiă şi décă altfelŭ nu e cu putinţă, şi prin mijlόce energice.

Ministrulŭ-preşedinte Tisza a rĕspunsŭ îndată lui Iranyi. Se vede că era pregătitŭ. Cu privire la prima întrebare a declaratŭ, că raporturile nόstre cu statele străine şi mai alesŭ cu Germania n'au suferitŭ în timpulŭ din urmă nicĭ o schimbare. Câtŭ pentru susţinerea păcii guvernulŭ sperézā, că se va puté susţiné fără vătămarea intereselorŭ ţĕrii.

Despre mĕsurile de înarmare ḍice d. Tisza, că aceste nu suntŭ o pregătire pentru rĕsboiu, ci numai „mĕsurĭ de precauţiune“, ce le iau tόte statele, chiar şi Belgia şi Elveţia, spre a se pune în posiţiune de a-şi puté apĕra interesele cu propriele puterĭ, în casŭ cand totuşi s'ar amăgi în speranţele lorŭ de pace.

D-lŭ Tisza a mai făcutŭ alusiune şi la apropiata convocare a delegaţiunilorŭ cu scopŭ de a încuviinţa mĕsurile de precauţiune ce se iau la noi, nu ca pregătire pentru rĕsboiu, ci în vederea eventualităţii, că monarchia va fi silită a se apĕra, cum cere Iranyi în a treia întrebare a sa.

Camera a primitŭ aceste declarărĭ ale ministrului-preşedinte cu aplause, dér nu credemŭ, că s'a înţeleptitŭ din vorbele lui. Speranţa ministrului în susţinerea păcii nu armoniézā nicĭdecum cu întêmplările şi faptele ḍilei, aşa că nu mai pόte insufla încredere nimĕnui. Insuşĭ ḍiarulŭ oficiosŭ germanŭ din Peşta e de părere, că d-lŭ Tisza prin accentuarea repeţită a aeestei speranţe nu şi-a esprimatŭ atâtŭ părerea sa individuală, câtŭ a voitŭ mai multŭ sĕ ţină contŭ de recerinţele posiţiunei sale responsabile şi fόrte delicate.

Afirmarea, că pregătirile ce se facŭ, nu se facŭ pentru rĕsboiu, ci numai din precauţiune, ca monarchia sĕ fiă pregătită la unŭ casŭ datŭ, este mai multŭ unŭ jocŭ de cuvinte. Ea ne face sĕ presupunemŭ în casulŭ celŭ mai bunŭ, că monarchia nόstră nu se gândesce a lua ofensiva.

De acésta eventualitate însĕ nicĭ nu se teme opiniunea publică, ci ceea ce-o îngrijesce aşa de multŭ este periculŭ, ce zace în situaţiunea critică generală, îngrijire, căreia îi dă espresiune acum şi organulŭ oficiosŭ din Peşta.

Acum deodată, când d-lŭ Tisza abia debutase cu „speranţele“ sale, „Pester Lloyd“ găsesce, că adevĕratulŭ periculŭ îşi are isvorulŭ în relaţiunile germano-francese.

Numitei foi i se raportézā din Paris, că preşedintele republicei francese Grévy împreună cu ministrulŭ-preşedinte Goblet stăruiescŭ în modŭ onestŭ în favόrea păcii. Dér totodată i se asigură, că ministrulŭ de rĕsboiu francesŭ generalulŭ Boulanger este aḍi mai puternicŭ chiar decâtŭ preşedintele cu şefulŭ cabinetului cu totŭ şi că patrioţii moderaţĭ ai republicei se temŭ, că într'o bună diminéţă se vorŭ deslănţui pasiunile şoviniştilorŭ şi ţéra şi camera vorŭ fi răpite de curentulŭ de revanşă.

Orĭ câtŭ de netedŭ s'arŭ desvolta lucrurile în Orientŭ, orĭ câtŭ de favorabilŭ ar fi resultatulŭ nouĕlorŭ negociărĭ asupra cestiunei bulgare, totuşĭ pacea lumei depinde aḍĭ numai dela raporturile dintre Germania şi Francia. Pe câtŭ timpŭ — esclamă „P. Lloyd“ — este mare periculŭ în apusŭ, nu ne pόte ticnì nicĭ pacĭnica raḍă de speranţă ce ne lucesce din Orientŭ.

De aceea oficiosulŭ peştanŭ sfătuesce a lăsa optimismulŭ la o parte şi a urmărì cu atenţiune desvoltarea lucrurilorŭ între Germania şi Francia.

Numai acea mângăiere o mai află în neplăcuta situaţiune de aḍi, că, décă pacea în adevĕrŭ nu se va puté susţiné pentru durată, după tόte prevederile omenescĭ cea dintâiu bubuitură de tunŭ nu va rĕsuna în Ostŭ, ci în Vestŭ şi că nu monarchia nόstră va fi aceea, care va deschide foculŭ.

Slabă mângăiere!

Invĕţământulŭ nostru mediu şi superiorŭ,

în raportŭ cu necesităţile nόstre.

I.

De unŭ şirŭ de anĭ incόce se simte in tόte ţĕrile şi la tόte popόrele o viuă agitaţiune între bărbaţii de scόlă, în scopŭ de a modifica şi acomoda invĕţământulŭ, conformŭ trebuinţelorŭ timpului modernŭ, şi pe când unii suntŭ pentru reducerea studiului limbilorŭ şi literaturei clasice in gimnasii, spre a puté da o mai mare atenţiune şi intindere sciinţelorŭ esacte, er alţii pentru admiterea absolvenţilorŭ dela scόlele reale la universităţĭ, şi erăşĭ alţii pentru desfiinţarea scόlelorŭ reale şi introducerea invĕţământului specialŭ — de meserii — încă din scόlele poporale, pentru ca copii in interesulŭ desvoltării lorŭ fisice şi spirituale din crudele tinereţe sĕ se dedea şi sĕ se deprindă cu ocupaţiunile, la carĭ se vorŭ aplica mai târḍiu, ba se nisuescŭ chiar d'a introduce şi popularisa prin scόle unele industri de casă în ţinuturile, unde se află multe materii brute, şi unde populaţiunea e lipsită de ocupaţiune în timpulŭ iernei precum şi de mijlόcele de traiu.

Insĕ pe când in statele occidentale se desfăşură activitate febrilă, pe când in Francia, Germania, Anglia cele mai marĭ autorităţĭ pe tĕrêmulŭ pedagogiei moderne pὸrtă o luptă inverşunată in privinţa reformărei scόlelorŭ şi a invĕţământului, pe când chiar şi la Ungurĭ ministrulŭ instrucţiunei publice merge însuşĭ şi trimite bărbaţĭ competenţĭ in străinătate, ca sĕ studieze cu de-amĕnuntulŭ institutele principale de invĕţământŭ d'acolo, la noi Românii domnesce liniscea cea mai adêncă, ca şi când scόlele nόstre ar fi cele mai perfecte şi programa lorŭ ar fi corĕspundĕtόre in tόte privinţele şi n'ar mai fi rĕmasŭ nimicŭ de făcutŭ seu de îndreptatŭ.*)

Insĕ fără intenţiunea d'a lovi in vr'o instituţiune seu alta, fără d'a face responsabilă o persόnă seu alta, căcĭ cunoscemŭ şi scimŭ aprecia cu toţiĭ destulŭ de bine greutăţile cu carĭ au de a lupta institutele nόstre de invĕţământŭ şi persόnele puse in fruntea lorŭ, totuşĭ sĕ stămŭ puţinŭ pe locŭ, şi sĕ căutămŭ décă lucrurile suntŭ in adevĕrŭ atâtŭ de perfecte orĭ nu, şi décă ele corespundŭ pe deplinŭ împrejurărilorŭ şi trebuinţelorŭ nόstre *actuale*, seu arŭ ave lipsă de o modificare?

Spre scopulŭ acesta sĕ vedemŭ puţinŭ cu ce 'şĭ petrecŭ băieţii noştri timpulŭ lorŭ şi paralele părinţilorŭ in scόlă, şi apoi ce folosŭ au ei în viéţa practică de ele şi ce resultatŭ are naţiunea?

Décă luămŭ programa orĭ-cărui gimnasiu în mână, vedemŭ că băieţii mai totŭ timpulŭ lorŭ şi-lŭ consumă cu studiulŭ limbilorŭ vechĭ şi moderne şi o mulţime de lucrurĭ, a cărorŭ valόre pentru starea şi raporturile nόstre actuale de multe orĭ e fόrte problematică, negligiêndŭ pe altele de carĭ amŭ putea avea unŭ bunŭ folosŭ. Astfelŭ: pe sĕptĕmână au limba latină în 5—6 όre, greca vechiă seu elină 4 όre, română 2—3 όre, germană 2 όre, maghiară 2—3 όre, francesă 1—2 όre; apoi la istoria, din istoria vechiă pe cea jidovéscă, persană, asiriană, babilonénă, egiptenă etc. cu tόte basmele şi miturile lorŭ, mare parte desminţite prin descifrarea hieroglifelorŭ şi inscripţiilorŭ cuneiforme din timpulŭ modernŭ, apoi la cea medievală, sĕ cunόscă pe toţi domnitorii şi tόte fasele istoriei francese, germane, englese, daneze, etc. etc.

Cei 8 anĭ de gimnasiu suntŭ îndată trecuţĭ şi deşi punga părinţilorŭ e cam sleită în urma speselorŭ celorŭ multe, totuşĭ fiiulŭ a progresatŭ, a trecutŭ din clasă în clasă bine şi acum elŭ e tobă de carte; elŭ a învĕţatŭ latinesce şi grecesce, a tradusŭ şi cunόsce pe Cesare, Ovidŭ, Titu Liviu, Virgiliu, Cicerone, Horaţiu şi Tacitŭ; a tradusŭ şi comentatŭ pe Xenofonte, Omerŭ, Demosthene, Sofocle, Aristotele şi Tucidide; a tradusŭ Halotti beszéd, Niebelungele şi pe Minnesänger-ĭ, cunόsce pe Petőfi, Vörösmarty, Klopstock, Wieland etc., dér pόte pe Alexandri, Bolintineanu, A. Mureşianu, Petru Maiorŭ, Şincai etc. mai puţinŭ, a studiatŭ bine algebra şi fisica, demonstrézā fόrte bine teoria lui Laplace şi legile lui Ohm etc.; din sciinţele naturalĭ scià ceva din zoologiă er din botanică, deşi a luatŭ ceva mai puţinŭ, totuşĭ cunόsce sistemele lui Linée şi câteva plante veninόse, scià că zăcharulŭ se face din trestia de zăcharŭ, şi caféua cresce pe unŭ arbustŭ, şi in fine mai cunόsce şi folosulŭ câtorva palmĭ. Din chemiă însĕ din lipsa de timpŭ séu că n'au putuţŭ lua nimicŭ, seu că au luatŭ numai 3—4 elemente: oxigenulŭ, hidrogenulŭ, azotulŭ şi cărbunele, şi acésta este destulŭ şi nicĭ că se cere mai multŭ pentru esamenulŭ de maturitate seu pentru a ave cineva o cultură universală. Despre plantele folositόre şi stricăciόse din clima nόstră n'a fostŭ pomenire, er despre rolulŭ ce-lŭ jόcă azotulŭ, potassa, fosforulŭ, varulŭ etc., la nutriţiunea plantelorŭ şi animalelorŭ nicĭ vorbă nu pόte fi.

Şi unŭ astfelŭ de tênĕrŭ abituriente, cu studiile în regulă, are unŭ mare viitorŭ, căcĭ drumulŭ îi stă deschisŭ in tόte părţile: elŭ se pόte duce la universitate la filologiă, filosofiă, istoriă, la dreptŭ, medicină, technică, ca sĕ devină profesorŭ, istoricŭ, advocatŭ orĭ judecătorŭ, medicŭ, inginerŭ, etc.; seu chiar şi numai cu maturitatea pόte deveni amploiatŭ la calea ferată, poştă, telegrafŭ, oficiulŭ de dare, c'unŭ cuvêntŭ totă lumea i stă deschisă.

Durerosŭ lucru însĕ, că la tόte aceste i se cerŭ parale şi erăşĭ parale, seu celŭ puţinŭ proptele tarĭ, şi tocmai aceste de ordinarŭ lipsescŭ; căcĭ neînsemnata avere a tată-sĕu a împuţinat'o şi împovorat'o greu până era încă in gimnasiu, aşa că de acasă, acum, când i-ar trebui unŭ ajutorŭ de 3 orĭ mai mare ca înainte, elŭ nu mai pόte spera nimicŭ; apoi stipendii suntŭ puţine şi pe lângă certificate bune pentru obţinerea lorŭ suntŭ necesarĭ şi proptele straşnice, er la oficiile statului, amintite mai susŭ, cu tόte testimoniile cu eminenţă, cu totă cunoscinţa de limbĭ, în împrejurările de faţă nu e de gânditŭ. Despre aceea, câtŭ de puţinĭ Românĭ suntŭ admişĭ aḍĭ in funcţiunile statului ungarŭ, ne dă o bună probă unŭ articulŭ din „Romänische Revue“ din Februariu 1886, care ne arată cu date statistice, că din cei 9541 funcţionarĭ ai statului ungarŭ, numai 192 inşĭ, adecă abia 2% suntŭ Românĭ şi şi aceştia mai multŭ în funcţiunile inferiόre, pe când Românii facŭ 16% din populaţiunea Ungariei.

Decĭ lipsa de mijlόce pentru studiu şi lipsa de pros

*) Aicĭ trebue sĕ observămŭ, că deşi bisericele nόstre, ale Românilorŭ de aicĭ, au dreptulŭ de a'şĭ conduce, regula şi organisa scόlele lorŭ confesionale, totuşĭ suntŭ dependente în acéstă lucrare de planulŭ de organisaţiune şi de invĕţământŭ prescrisŭ de regimŭ. Acésta insĕ totuşĭ nu ne ar impedeca d'a ne gândi a introduce reforme practice, folositόre in scόlele nόstre intre marginele posibilităţii. Esceptiune facŭ seminariele teologice, unde confesiunile potŭ sĕ se misce cu multŭ mai liberŭ şi unde in adevĕrŭ potŭ sĕ introducă tόte reformele, ce le reclamă imperiosŭ trebuinţele nόstre urgente precum şi spiritulŭ timpului. Red.

pecte de inaintare, constringe pe tinĕrŭ sĕ renunțe la orĭ ce carierĕ de vre-o importanță, sĕ abdică de tóte idealurile și visurile lui de aurŭ, și seu sĕ se intórcă directŭ la vĕtra și moșia tată-sĕu, ocupândŭ din când in când, ca unŭ lucru secundarŭ, o modestă funcțiă in comună, ca invĕțătorŭ, notarŭ, primarŭ, seu decă voesce a mai continua studiile, atuncĭ nu-i rĕmâne altă, decâtŭ sĕ mérgă la teologiă, sĕ intre in seminarŭ, unde mai invĕță ceva și capĕtă celŭ puținŭ încă 3—4 anĭ locuința și mâncarea gratuită, ér in urmă după absolvire o pâne, care deși e destulŭ de macră și sĕrăcăciosă, dér celŭ puținŭ e sigură.

Pe lângă autorii amintițĭ mai susŭ, in seminarŭ elŭ trebue sĕ invețe o altă seriă de autorĭ și discipline de-o valóre nu mai puținŭ problematică pentru viața lui practică; cu deosebire din istoriă tóte bravurele și vitejiele poporului alesŭ — jidovescŭ! — sĕ studieze pe toțĭ scholasticiĭ și teologii medievalĭ, ba chiarŭ și scrierile lui Toma de Aquino, limbile semitică, coptică, chaldeică etc, cestiunĭ, dealtmintrelea pentru alte națiunĭ și popóre, și intre alte imprejurărĭ, póte și pentru noi folositóre.

Acum, după ce pe tinĕrŭ in 3—4 anĭ l'ai indopatŭ cu o altă seriă de studii și de autorĭ, ilŭ trimițĭ ca pionŭ alŭ culturei, ca preotŭ pe sate, la o comună din munte, de unde forte rarŭ póte străbate până la orașe seu sĕ convină cu ómenii cu carte, și unde nu are nicĭ pânea de tóte ḑilele, căcĭ totŭ beneficiulŭ sĕu se compune din venitele stolarĭ in suma de 100—200 fl. pe anŭ, și folosulŭ a vre-o 6—15 ectare de pămentŭ, numitŭ porțiunea canonică.

Și ḑeu! canonită și de compătimitŭ este sortea preotului romănŭ, căcĭ după ce l'ai chinuitŭ în timpŭ de 16 anĭ cu totŭ felulŭ de studii și dogme, acum, decă vre sĕ trăéscă, ii pui córnele plugului in mână, și elŭ pentru a-șĭ procura pânea de tote ḑilele, după 16 anĭ de muncă, e silitŭ sĕ se apuce de aceea, ce elŭ n'a[?] invĕțatŭ niciodată, și, lipsindu-i și teoria și praxa, sĕ producă cu multŭ mai greu și mai rĕu decâtŭ însiși țĕranii fără carte!! Tótă silința și munca lui de nainte, nu-i suntŭ de nicĭ unŭ folosŭ, căcĭ neavĕndŭ acum mijlócele de a'șĭ procura autorii vechĭ și noi de literatură, filosofiă teologiă, istoriă etc. elŭ ii uită unulŭ după altulŭ, o limbă după alta, ér pentru ocupațiunile lui de tóte ḑilele studiile lui anteriore nu i folosescŭ nimicŭ. De aceea orĭ și câtŭ de inteligentŭ și orĭ și câtŭ de silitorŭ ar fi fostŭ elŭ în decursulŭ studiilorŭ, acum este osânditŭ la neactivitate în defavorulŭ și paguba lui precum și a familiei, comunei și națiunei sale. Și aci nu trebue perdutŭ din vedere, că cu rarĭ esceptiunĭ acesta e imprejurarea la aceia, carĭ au făcutŭ studii sistematice și le-au terminatŭ în regulă.

Institutul de creditŭ și economii „Silvania“.

Evulŭ nostru e evulŭ progresului pentru că evenimentele se desvoltă în elŭ cu iuțéla fulgerului pe tóte terenele vieței sociale, așa că acelŭ poporŭ, care nu va asculta de cuvĕntulŭ evului indemnătorŭ spre muncă și progresŭ, ci va privi numai cu mânile încrucișate la progresulŭ ce'lŭ facŭ alțiĭ — nu numai că va rĕmâne îndĕrĕptulŭ altorŭ popore, ci chiar va apune, pentru că cine nu progreséză astăḑĭ, acela trebue sĕ piéră. Astăḑĭ nimenea, orĭ câtŭ de egoistŭ ar fi, nu póte ḑice că e destulŭ sĕ'ngrijéscă numai de capulŭ sĕu Intregŭ corpulŭ trebue îngrijitŭ, decă e vorba ca membrele singuratice sĕ nu se paraliseze.

Cine nu scie dintre noi, că celŭ dinteiu mijlocŭ, ba condițiunea „sine qua non“ a progresului în ḑilele nóstre este: *banulŭ.* Fără de bani celelalte averĭ, fiă mobile séu imobile, suntŭ fără valóre și nicĭ că se potŭ valora și aduce în curentŭ fructificatorŭ. Ba, suntŭ dese împrejurările, când ai moșiă, ai vite, ai cereale și totușĭ suferĭ lipse apĕsătóre, pentru că n'ai banĭ.

Banulŭ ilŭ punŭ in curgere și ilŭ facŭ accesibilŭ pentru tóte treptele societății și pentru tóte lipsele omenimei: *Institutele de creditŭ și economii.* Acestea ițĭ potŭ mântui moșia, și totŭ ce ai, de licitațiune. Ba mai au aceste institute și acea prerogativă, că nu lasă sĕ scurgă in părțĭ și corpurĭ străine puterea vitală a poporațiunei din acelŭ ținutŭ cu alŭ căreia concursŭ s'a înființatŭ cutare institutŭ de creditŭ, ci rĕmâne poporului, ca astfelŭ, sĕ-i asecureze esistența *materială* și înflorirea.

De acestea principii fiindŭ convinșĭ și Românii Sĕlagienĭ — s'au pusŭ pe piciorŭ de a'șĭ înființa unŭ astfelŭ de institutŭ economicŭ cu reședința în Șimleulŭ-Silvaniei, a căruia menire va fi: de a scóte pe bietulŭ poporŭ romănŭ aflătorŭ în părțile Sĕlagiului și Satumarelui din mâna usurarilorŭ nemiloșĭ și a licitațiunei, prin aceea, că-i va tinde ajutorŭ bănescŭ atuncĭ când va ave lipsă, pre lângă unŭ percentŭ legalŭ și condițiunĭ favorabile.

Lipsa înființărei unui astfelŭ de institutŭ în aceste părțĭ a fostŭ destulŭ de semțită și până acuma; dér cu multŭ este mai semțită astăḑĭ, când pe de-o parte institutele străine de creditŭ și economii din aceste ținuturĭ nu suntŭ in stare a satisface nicĭ in parte trebuințelorŭ economice și industriale; ér pre de altă parte, pusă fiindŭ in lucrare edificarea căilei ferate, avemŭ firma speranță, că reședința institutului și dimpreună cu aceea întregŭ ținutulŭ va veni in legătură mai strînsă cu comerciulŭ universalŭ și prin urmare avemŭ a ne aștepta la o desvoltare mai favorabilă pe tóte terenele vieței.

Ba, înființarea acestui institutŭ ne este chiarŭ impusă imperativŭ și prin împrejurarea, că: institutele *străine* esistente, partea din profitele destinate spre scopurĭ umanitare și culturale o întrebuințéză esclusivŭ pentru promovarea binelui unei rasse de poporŭ, deși la acele profite, parte ca acționarĭ parte ca împrumutătorĭ, contribue mulțĭ și din fiii poporului romănŭ.

Pasulŭ primŭ e făcutŭ deja, ca acestŭ institutŭ sĕ se înființeze, deórece colele de subscriere și prospectele s'au espedatŭ în tóte părțile locuite de Românĭ. Remâne numai ca în genere, Românii de pretotindenea și în specialŭ *Românii Sĕlagienĭ și Sătmărenĭ*— precum în totdeuna, așa și acuma, sĕ-șĭ facă destulŭ datorinței lorŭ de bărbațĭ de inimă, îmbrățișândŭ acéstă causă comună cu tótă căldura prin câștigarea de acționarĭ.

Cu deosebire atragemŭ atențiunea onorațilorŭ domnĭ protopopĭ și preoțĭ, ca conducĕtorĭ și părințĭ ai poporului romănŭ din vicariatulŭ Silvaniei și părțile Satmarelui, —asupra înființândului institutŭ și îi rugămŭ sĕ binevoiéscă a împrietini și pre fruntașii poporului cu acéstă ideă salutară. Ba, rugămŭ pe dd. protopopĭ, ca nesmintitŭ sĕ se nisuéscă a câștiga ca acționarĭ la institutulŭ nostru și pe corporațiunile morale, adecă: *biserica* și *scóla.* Póte 'mĭ va ḑice cineva: n'au banĭ bisericele și scólele, pentru-că câțĭ i-au avutŭ seu că s'au sleitŭ pe rĕndŭ în mânile curatorilorŭ manipulanțĭ — onore esceptiunilorŭ— seu din necredința creditorilorŭ au rĕmasŭ literă mórtă pe hârtia socotelelorŭ bisericescĭ. Ei bine! Dér chiar pentru acesta unuculŭ mijlocŭ de a întemeia unŭ fondŭ órecare pentru bisericele și scólele nóstre lipsite — care sĕ nu-lŭ potă prăpădi nimenea—este *subscrierea de acțiunĭ,* depurarea cărora se va întêmpla in rate micĭ, prin urmare și în cea mai mică filială unŭ preotŭ activŭ și zelosŭ va sci afla modalitatea de a plăti ratele neînsemnate pentru vre-o 2—3 acțiunĭ, și apoi prin rĕscumpĕrarea acestorŭ acțiunĭ, în óre câțiva anĭ, fiăcare biserică și scólă va fi provĕḑută c'unŭ fondŭ propriu—dér fondŭ pe care nu-lŭ vorŭ pute delapida mânipulanții necredincioșĭ.

Afară de acestea, institutulŭ „Silvania“ va da ajutóre bisericelorŭ și scolelorŭ mai sĕrace din fondulŭ sĕu propriu, tindĕndŭ totodată a înainta și cultura multŭ cercatului nostru poporŭ romănŭ din aceste părțĭ.

Decĭ la lucru frațilorŭ Selăgienĭ și Sătmărenĭ. Sĕ punemŭ umĕrŭ la umĕrŭ, spre a pute înființa acestŭ institutŭ, care — pe lângă aceea, că va ave sĕ aducă poporului romănŭ și acționarilorŭ cele mai rentabile folóse,—are totodată și o frumósă misiune culturală națională, îndreptâtendu-ne la acésta, pe de o parte zelulŭ, caracterulŭ și posițiunea socială, ce au acei bărbațĭ, carĭ s'au pusŭ în fruntea intreprinderei; ér pe de altă parte, deșteptarea și activitatea desvoltată — în aceste părțĭ — pe tóte terenele vieței, activitate salutată cu ovațiunĭ din partea marelui publicŭ romănŭ.

Ioanŭ P. Lazarŭ.

SCIRILE ḐILEI.

In afacerea aprobării cărțilorŭ scolare reuniunea librarilorŭ ungurĭ a adresatŭ ministrului instrucțiunei două petițiunĭ privitóre una la cărțile pentru scólele poporale, alta la cărțile pentru scólele medii. In cea dintâiu rógă pe ministrulŭ sĕ stabiléscă unŭ terminŭ, până la care editorii sĕ presinte ministrului edițiunile de cărțĭ scolare, ér după espirarea acestui terminŭ sĕ se esamineze cărțile și apoi sĕ se recomande séu sĕ se aprobe lista completă a tuturorŭ cărților aprobate sĕ apară în „Neptanitok lapja.“ In același timpŭ sĕ se publice și lista acelorŭ cărțĭ, care nu s'au aprobatŭ, dér care după ameliorărĭ se potŭ încă întrebuința pentru instrucțiune intr'o nouă edițiune. Aceste cărțĭ sĕ se potă folosi trei anĭ unulŭ după altulŭ, ér după acestŭ timpŭ sĕ se dea o nouă edițiune îmbunătățită. Până în ḑiua când va apăre lista cărțilorŭ aprobate și în anulŭ scolarŭ următorŭ pote alege fiecare institutŭ cărțile după placŭ, Cărțĭ cu totulŭ nouĕ sĕ se potă folosi în anulŭ primŭ și fără aprobare. Esaminarea cărțilorŭ pentru scólele poporale sĕ se incredințeze nu profesorilorŭ dela scóle inalte și medii, ci bărbațilorŭ distinșĭ pe têrĕmulŭ instrucțiunei poporale. In a doua petițiă rógă pe ministrulŭ sĕ sisteze totalŭ aprobarea cărțilorŭ pentru instrucțiunea medie în casŭ că nu s'ar esecuta acésta, celŭ puținŭ sĕ se schimbe aprobarea obligătóre intr'o aprobare facultativă.

—x—

In contra orașului *Clușiu* s'au intentatŭ deunăḑile două procese. Intreprinḑĕtorii francesĭ Pradier și soțĭ cerŭ o despăgubire de 80,000 fl., fiindŭ că au putulŭ esploata mai puține lemne decum a fostŭ stipulatŭ. Consorțiulŭ măcelarilorŭ clușienĭ, în fața apropiatei deschiderĭ a noului abatoriu, cere o despăgubire pentru abatoriulŭ sĕu de până acum.

—x—

Ministerulŭ de interne a anulatŭ contractulŭ directorului *teatrului unguresců din Clușiu,* Alex. *Csoka,* și a permisŭ totodată, ca actorii sĕ continue representațiunile ca consorțiu. Ca ajutorŭ momentanŭ intendantulŭ Esterhazy a avisatŭ 500 fl. Actorii însĕ refusă a forma unŭ consorțiu și a continua întreprinderea pe propriulŭ lorŭ risicŭ; au alesŭ din mijloculŭ lorŭ o comisiune de 5 membri, care sĕ le represinte afacerea. Până la înlăturarea crisei se va mai juca deocamdată. — Rĕu facŭ actorii că nu se adreséză la Kulturegylet, isvorulŭ „culturei“; li s'arŭ pute da ajutóre din fondulŭ banchetelorŭ.

—x—

După teatrulŭ din Clușiu, vine teatrulŭ din *Tĕrgu-Mureșiului* care e în ajunŭ d'a-șĭ vede societatea actorilorŭ disolvată. — S'o scape Kulturegyletulŭ!

—x—

O telegramă din Viena comunică, că epoca reîntórcerei delegațilorŭ romănĭ însărcinațĭ de a negocia coovențiunea comercială nu este încă fixată. Negociările nu vorŭ fi reluate decâtŭ pe la mijloculŭ lunei Februarie, după ce se vorŭ stabili la Bucurescĭ basele unui arangeamentŭ posibilŭ.

—x—

Comitetele și filialele reuniunei »*Crucea roșiă*“, care suntŭ chemate sĕ întrețină în timpŭ de rĕsboiu spitale de reservă și stațiunĭ de întrămare a bolnavĭlorŭ, au începutŭ deja cursurile pentru păzitóre de bolnavĭ și pentru transportatorĭ de rănițĭ. In Pojunŭ s'a deschisŭ unŭ cursŭ de două lunĭ, apoi în Pesta, în Timișóra, în Lossonțŭ, Teușiu, Tirnau, Teresiopolŭ, S. A. Ujhely și Sigetulŭ Marmației. De asemenea e vorba sĕ se încépă unŭ asemenea cursŭ și în Brașovŭ.

—x—

Tĕrgulŭ anualŭ ce s'a ținutŭ la 29 Ianuariu n. in Sebeșiu a fostŭ aprópe ca unŭ tĕrgŭ de sĕptĕmână. Marfă destulă, dér mai nicĭ unŭ cumpĕrătorŭ. Numai vite marĭ s'au cumpĕratŭ câteva de streinĭ.

—x—

Balŭ filantropicŭ se va da Joi în 10 Februariu st. n. a. c. in sala „Otelului Naționalŭ« din Blașiu, intru folosulŭ „fondului pentru ajutorarea studenților săracĭ în casŭ de bólă«. Președinte: *Aronŭ Deacŭ.* Prețulŭ întrărei: Pentru persónă 1 fl. v. a. Pentru familiă de trei membri 2 fl. Pentru familiă de peste trei membri 3 fl. v. a. Inceputulŭ la 7 și jumĕtate ore séra. Oferte marinimóse se primescŭ cu mulțămită și se vorŭ chita pe cale diaristică.

—x—

Spre orientare se aduce la cunoscința Onoratului publicŭ, că »Reuniunea femeilorŭ române din Aradŭ și provinciă« în ședința sa dela 11/23, Ianuariu a decisŭ sĕ aranjeze „Balulŭ“ sĕu din anulŭ acesta, în favórea fondului Reuniunei, pe timpulŭ întrunirei Sinodului eparchialŭ, în decursulŭ sĕptămânei după Dumineca Tomei, la care invitările îndatinate se vorŭ face la timpulŭ sĕu. — *Comitetulŭ.*

—x—

Ministrulŭ de interne a detrasŭ fóiei anarchiste „Neue Züricher Zeitung« debitulŭ poștalŭ pentru țĕrile coronei ungare.

—x—

Din *Moloviște,* Macedonia, se scrie „Telegrafului« din Bucurescĭ: „Românii au inceputŭ în sfîrșitŭ sĕ se deștepte. După cum scițĭ, pân'acum scólele nóstre funcționau în case particulare, pe când scólele grecescĭ carĭ mai că nu mai au elevi, ocupau localurile comunale. Locuitorii din Moloviște au început a pune capĕtŭ acestei revoltătóre stărĭ de lucrurĭ. Ei au luatŭ cu asaltŭ scóla comunală și acum copii romănĭ invĕță în primulŭ etajŭ, ér Grecii s'au refugiatŭ în catulŭ alŭ doilea. Archiereulŭ grecŭ a reclamatŭ la autoritățile otomane; sperămŭ însĕ că guvernulŭ M. S. Sultanului ne va face în sfîrșitŭ dreptate.«

—x—

In urma stăruinței Germaniei, guvernulŭ din Viena, ḑice o telegramă, s'a hotărîtŭ a schimba pe d. Sig. *Piombazzi,* consululŭ austriacŭ la Filipopolŭ, care era însărcinatŭ și cu ocrotirea supușilorŭ Germaniei. Se împută acestui agentŭ relațiunile sale prea intime cu consululŭ Engliterei și simpatiile sale pentru regența bulgară. D. Piombazzi a fostŭ numitŭ consulŭ generalŭ la Odesa; în loculŭ lui la Filipopoli s'a numitŭ d. Victor Steinbach von Hidegkue, consululŭ la Vidinŭ.

—x—

La 19 Ianuariu v., în Constantinopolŭ s'au făcutŭ *alegerile pentru scaunulŭ patriarchalŭ ecumenicŭ.* S. S. Ioachimŭ III, fostŭ patriarhŭ la Constantinopolŭ, a obținutŭ 33 voturĭ contra 19 date S. S. lui Dyonisie mi-

tropolitŭ lá Adrianopolŭ, 13 mitropolitului din Heraclea, 12 mitropolitului din Metelinŭ, 11 mitropolitului dela Delkos. Restulŭ voturilorŭ s'a împărţitŭ între alţĭ dece mitropoliţĭ. Alegerea definitivă se va face Dumineca viitóre, celŭ mai târḑiu, după ce Pórta va fi revisuitŭ voturile și inapoiatŭ consiliului ecumenicŭ lista de mai susŭ.

Temerĭ de rĕsboiu.

Se scie că e vorba sĕ incépă în curêndŭ tractărĭ în Constantinopolŭ, între ambasadorii puterilorŭ europene împreună cu Pórta, asupra cestiunii bulgare. Incă nicĭ nu s'au întrunitŭ ambasadorii în acestŭ scopŭ, și temerile că tractările nu vorŭ ajunge la unŭ resultatŭ bunŭ au și 'nceputŭ a se ivi. Dér chiar ajungêndŭ ambasadorii la o înţelegere până la unŭ punctŭ, e destulŭ ca acéstă înţelegere sĕ nu le convină Bulgarilorŭ, necorĕspundêndŭ intereselorŭ lorŭ. In casulŭ acesta, cei din Berlinŭ se temŭ de surprinderĭ, de o revoluţiă în Macedonia provocată de partidulŭ bulgarŭ dela putere, séu de o revoltă în Rumelia Orientală inscenată de Zankoviştĭ.

In acéstă privinţă în Belgradŭ au sositŭ sciri din Uskub, care semnalează o reluare a intrigilorŭ bulgăresci pentru a da nascere la o revoluţiă în Macedonia. Pretextulŭ aparentŭ alŭ acestei numĕróse întrunirĭ a aţiţătorilorŭ este ridicarea unui monumentŭ în amintirea Macedonenilorŭ morţĭ în rĕsboiulŭ bulgaro-sêrbŭ. Presenţa în acéstă regiune a maiorului englesŭ Trotter, ataşatŭ militarŭ la ambasada Engliterei la Constantinopolŭ, face sĕ se presupună, că Anglia nu este streină de aceste mişcărĭ.

De altă parte fóia oficiosă bulgară din Sofia »Nezawissima Bolgaria“ pretinde, că refugiaţii bulgarĭ aflătorĭ în Bucuresci s'au pusŭ în relaţiunĭ cu refugiaţii bulgarĭ din Constantinopole, în scopulŭ d'a provoca o rĕscólă în Rumelia orientală.

Se mai temŭ cei din Berlinŭ, că prin stadiulŭ în care a ajunsŭ adĭ cestiunea bulgară, prin memorandulŭ lui Zankov inspiratŭ de Rusia și prin conferinţele ce le vorŭ ţine ambasadorii în Constantinopolŭ, mai curêndŭ s'a apropiatŭ, decâtŭ s'a inlăturatŭ periculŭlŭ, că conflictulŭ latentŭ între Austro-Ungaria şi Rusia se va ivi tocmai acum, când i s'a datŭ ocasiune d'a isbucni, din causa cestiunei bulgare.

Cei din Petersburgŭ din contră urmărescŭ cu cea mai viuă atenţiune inăsprirea raporturilor dintre Francia şi Germania. O incăerare a acestor douĕ state ar aduce după sine o acţiune a Rusiei în cestiunea bulgară și negreşitŭ o încăerare cu Austro Ungaria, care nu va lăsa pe Rusia sĕ pună piciorulŭ în Bulgaria cu putere armată. Rusia decĭ stă în aşteptare, sĕ vêḑă la ce sfêrşitŭ vorŭ duce împutările ce şi le facŭ reciprocŭ Francia şi Germania, dér mai multŭ acésta din urmă, care a şi ameninţatŭ pe Francesĭ. Lucrurile se petrecŭ ca înainte de 1870, cu deosebire numai că cei din Berlinŭ facŭ ei adĭ mai multă gură decâtŭ cei din Parisŭ, pe când acestia tacŭ, dér se pregătescŭ mereu. Décă provocările ce pornescŭ mereu din Berlinŭ la adresa Francesilorŭ vorŭ continua, cei din Petersburgŭ ḑicŭ că Francia, care păstrézâ o atitudine corectă, îşĭ va perde răbdarea şi va rĕspunde cu contrap ovocărĭ.

Nu mai e nicĭ o indoială, că şi Germania se pregătesce mereu. In cercurile inalte din Berlinŭ domnesce părerea, că mai curêndŭ orĭ mai târḑiu trebue sĕ ajungă Germania la o rĕfuială cu Francia. In casulŭ acesta Germania pune mare speranţă în statele neutrale Belgia şi Elveţia, care vorŭ impedeca pe Francesĭ d'a trece pe teritoriele lorŭ spre a ataca Germania în flancurĭ, şi le îndémnă a face pregătirĭ, ca armatele lorŭ sĕ aibă tăria d'a ţine în frêu pe cei carĭ arŭ voi sĕ intre pe teritoriulŭ lorŭ.

Ca provocărĭ se potŭ considera dintr'o parte şi alta, dér mai multŭ din partea Germaniei: discursurile lui Bismarck în Reichstag, ridicarea baracelorŭ germane la graniţa francesă, după cum spunŭ oficióasele germane, ca rĕspunsŭ la ridicarea baracelorŭ francese la graniţa germană; fortificarea continuă a graniţelorŭ din amêndouĕ părţile; întărirea garnisónelorŭ francese şi germane şi grămădirea de masse marĭ de trupe în Alsaţia-Lotaringia şi la graniţele ostice francese; oprirea esportului cailorŭ din Germania în Francia, deşi s'a doveditŭ că Germania a importatŭ din Francia peste 13,000 de cai, pe când Francia a importatŭ din Germania abia vr'o 6000 de cai, oprirea esportului de scândurĭ din Germania în Francia pela Dieuze, precum ne spune o fóiă germană alsaţiană conchiămarea unui numĕrŭ de reserviştĭ în Germania sub cuvêntŭ că sĕ esercite mânuarea puscei de repetiţiă ş. a. Acum n'ar mai rĕmâne, decâtŭ ca sĕ urmeze şi nota ce se ḑicea că Germania plănuise sĕ o adreseze guvernului francesŭ spre a'i cere socotélă de înarmările şi pregătirile de rĕsboiu ce le face; şi sĕ nu crédă cineva, că s'a renunţatŭ la acéstă notă, căcĭ scirĭ şi corespondenţe din Berlinŭ dau a înţelege, că trimiterea ei e numai amânată, şi atêrnă de resultatulŭ alegerilorŭ pentru Reichstagulŭ germanŭ, după cum vorŭ eşi favorabile séu nefavorabile proiectului militarŭ la care Bismarck ţine morţişŭ, ca amânarea sĕ dureze mai multŭ seu mai puţinŭ timpŭ şi prin urmare şi conflictulŭ franco-germanŭ sĕ isbucnéscă mai curêndŭ seu mai tărḑiu.

Scirĭ militare.

România. Cetimŭ în „Revista armatei“ din Bucuresci: „Lunĭ, 5 Ianuariu, a plecatŭ la fabrica lui Krupp la Essen, o comisiune compusă din d-nii maior Ghiţescu şi căpitanulŭ Tănăsescu din artileriă, pentru a supraveghia fabricarea a 165,000 obuse pentru tunurile de câmpŭ, precum şi pentru a primi 9 baterii complecte şi douĕ baterii fără ţevĭ ce suntŭ deja fabricate. — „Naţiunea“ spune că la Pirotechnia armatei domnesce de câtva timpŭ o mare activitate în fabricarea cartuşelorŭ. I se spune că, cu maşinele de care dispune astăḑĭ pirotechnia, fiecare din ele póte fabrica pe fiecare ḑi în termenŭ mediu câte una sută mii de cartuşe. — Diarele din Bucuresci spunŭ, că marchisulŭ de Pange, maiorŭ de artileriă în armata francesă, ataşatŭ militarŭ la ambasada francesă din Viena, a visitatŭ regimentulŭ 3 de liniă din Bucurescĭ. D sa a trecutŭ prin tóte camerile trupei, scolei, magazii şi hale, a asistatŭ la esercíţiele unei companii, a gustatŭ din hrana trupei şi şĭ-a esprimatŭ în mai multe rêndurĭ mulţumirile sale comandantului regimentului felicitândŭ armata română pe care, a ḑisŭ d-sa, o găsesce instruită ca cele mai perfecte armate din Europa. D. maiorŭ de Pange a visitatŭ şi scola militară.

Germania. In fabrica din Spandau se fabrică ḑiua şi nóptea cartuşe pentru puşcele cu repetiţie. Admiralulŭ Caprivi, şefulŭ admiralităţii germane, inspecteză tóte porturile militare. — După cum spune o telegramă din Berlinŭ, numirea locotenentului generalŭ Verdy, discipululŭ favoritŭ alŭ mareşalului de Moltke, ca guvernatorŭ alu Strassburgului, este privită în sferile militare ca unŭ actŭ politicŭ fórte semnificativŭ în împrejurările actuale.

Francia. „Daily News,“ după ce enumĕră forţele Franciei, dice: Prima liniă de apărare cuprinde cetăţile Verdun, Toul, Epinal şi Belfort şi intervalele dintre ele suntŭ apărate prin forturi aşa de apropiate încâtŭ nu e unŭ punctŭ alŭ frontierei care sĕ nu fiă sub protecţia tunurilorŭ. Decă prima liniă ar fi pĕtrunsă, Germanii ar da peste lucrările făcute la Reims, Laon, Langres, Dijon şi Besançon, ce formeză o a doua liniă mai tare ca cea d'ântéia. Statulŭ maiorŭ generalŭ din Berlinŭ e convinsŭ, că totŭ terenulŭ e minatŭ. Mai multŭ, dom nesce convingerea, că decă Francia e prevenită numai cu câte-va ceasurĭ înainte de mobilisarea armatei germane, ar fi imposibilŭ Germanilorŭ sĕ înainteze Scrisóre particulară, primită în Roma din Savoia, anunţă că cu tótă marea contitate de zăpadă ce a căḑutŭ în partea aceea, guvernulŭ francesŭ urmeză lucrările întăririlorŭ şi acelea ale fortificaţiilorŭ. Aprovisionările de muniţiunĭ suntŭ mărite pretutindenĭ.

Rusia. „Viener Tageblat,“ dă scirea, că generalulŭ Gurko, guvernatorulŭ Poloniei, a însărcinatŭ mai multe comisiunĭ militare ca sĕ stabiléscă o reţea telegrafică subterană pentru a pune în legătură tóte fortăreţele Poloniei şi sĕ se construiască podurĭ provisorii pentru trecerea trupelorŭ. — „Corespondinţa rusă“ află, că comandantulŭ trupelorŭ din circumscripţiunea militară din Moscva a hotărîtŭ sĕ întreprindă manevre de iérnă cu divisiunea grenadirilorŭ. Aces'e manevre vorŭ ţine 3 ḑile şi vorŭ avea de scopŭ sĕ obicĭnuiască armata cu neajunsurile unei campanii de iernă. — Guvernulŭ rusŭ a comandatŭ în Moscva o mare cantitate de instrumente hirurgicale pentru armată cu terminulŭ de predare de celŭ multŭ finele lui Martie.

Italia. Raportulŭ anualŭ relativŭ la forţele militare spune că armata italiană póte ajunge la cifra de 1,184,000 omenĭ, din care 884,000 pentru armata activă şi 300,000 pentru reservă. — In curêndŭ va apărĕ unŭ decretŭ alŭ ministerului de rĕsboiu, care dispune introducerea puşcei de repetiţiă în armată.

Elveţia. Consiliulŭ federalŭ ia diferite mĕsurĭ militare şi face pregătirĭ pentru unŭ eventualŭ casŭ de mobilisare. Se telegrafiază din Berna, că se facŭ acum marĭ aprovisionărĭ de cărbunĭ de piatră, de témă că, isbucnindŭ unŭ resbelŭ, cumpĕrarea sĕ nu fiă prea anevoiosă.

Ultime scirĭ

Berlinŭ, 1 Februarie. — Ḑiarulŭ „Post“ publică unŭ articulŭ prin care caută a demonstra că generalulŭ Boulanger, sprijinindu-se pe şoviniştii partidului radicalŭ şi dominândŭ în acelaşĭ timpŭ massele pacĭnice ale populaţiunii francese, este astăḑĭ mai stăpânŭ pe situaţiă decâtŭ cum au fostŭ Thiers şi Gambetta. Dér, după spusele ḑiarului berlinesŭ, generalulŭ Boulanger nu póte continua a domina situaţiunea decâtŭ mănţinêndŭ impulsiunea răsboinică a cărei iniţiativă i s'a datŭ în modŭ voluntarŭ. Francia activéză înarmările sale cu o energiă înfricoşată. Generalulŭ Boulanger nu mai are forţa necesară pentru a întórce naţiunea francesă pe calea păcii, décă nu va voi sĕ părăséscă loculŭ încăratŭ cu imputarea c'a pusŭ pe Francia în faţa unui mare periculŭ.

Viena, 1 Februariu. — „N. fr. Presse“ ḑice că articulŭ rĕsboinicŭ alŭ ḑiarului berlinesŭ „Post“ dovedesce, că guvernulŭ germanŭ pune ca condiţiune pentru pĕstrarea păcii **retragerea ministrului Boulanger**. Prin amesteculŭ în afacerile interne ale Franciei „Post“ vrea sĕ provóce rĕsboiulŭ cu Francia.

Bucurescĭ, 31 Ianuariu. — Aicĭ nu se scie nimicŭ de visita regelui Milanŭ, despre care a vorbitŭ o fóiă din Pesta.

DIVERSE.

Unŭ consorţiu de înşelătorĭ. — Căpitănia superióră orăşenéscă a Buda-Pestei fŭ încunosciinţată de poliţia din Londra despre faptele unui consorţiu, care a înfiinţatŭ pe hipodromulŭ de acolo birourĭ de rĕmăşagŭ, cu intenţiunea de a înşela persóne lesne credĕtórea. In prospectele apărute în diarele englese şi francese se spunea, că consorţiulŭ dispune de unŭ fondŭ de peste 500,000 fr. şi că sĕ primescŭ rămăşagurĭ orĭ câtŭ de marĭ. Cea mai mică sumă fŭ fixată cu 25 fr. Poliţia care urmărea cu atenţiune faptele a acestorŭ întreprinḑĕtorĭ, se vĕḑu în fine silită a interveni arestândŭ pe întemeitorii susnumitelorŭ birourĭ. Unulŭ dintre aceştia se dete de unŭ conte ungurescŭ cu numele Anton Kalnoky, companionulŭ sĕu se numì Alexandru Zand. Cercetările, carĭ urmară, dovedirĕ că consorţiulŭ nu dispune de nicĭ unŭ fondŭ şi considerabila sumă ce a incasatŭ a întrebuinţat'o pentru scopurile salé proprii. Poliţia din Londra rugà decĭ căpitănia orăşenescă sĕ cerceteze, nu cumva respectivii au comisŭ şi in Ungaria înşelătorii.

Domnii cei micĭ şi domnii cei marĭ. — La staţiunea Hód-Mezo-Vásárhely se întêmplà sĕptĕmâna trecută o scenă caracteristică, pe care o descrie „Szegedi Hiradó“ precum urmeză: »La staţiune se predaseră 2000 de iepurĭ împuşcaţi, resultatulŭ celei mai de pe urmă vênătorei făcute pe proprietatea contelui Károly. In acelaşĭ timpŭ apăru în edificiulŭ gărei o societate de mai mulţĭ domnĭ. Unulŭ dintre aceştia, înbrăcatŭ într'unŭ simplu rocŭ vechiu cu cismele pline de noroiu, se duse la cassierulŭ de mărfurĭ şi-lŭ rugà a espedia imediatŭ iepurii. Amploiatulŭ ḑise domnului sĕ aştepte. Peste câtva timpŭ repeţi acelaşŭ domnŭ rugarea sa, dér cassierulŭ îi rĕspunse, ca sĕ nu lŭ molestezc mai multŭ cu aceştĭ „epurĭ proştĭ.“ Domnulŭ se şi încredinţă curêndŭ după aceea, că iepurii, carĭ erau adresaţĭ unui vêndĕtorŭ de vênaturĭ din Viena, într'adevĕrŭ nu vorŭ fi espediaţĭ cu trenulŭ celŭ mai apropiatŭ. Mai merse încă odată la cassă şi ḑise: »De nu vorŭ porni îndată acei epurĭ, atuncĭ sĕ vorŭ strica!“ Impiegatulŭ replică în celŭ mai aspru tonŭ, că acéstă stăruire insolentă e curatŭ scandalŭ ş. a. Necunoscutulŭ domnŭ întrebŭ acum „Unde este şefulŭ staţiunei?“ — „Ce sciu eu?“ fŭ rĕspunsulŭ „caută-lŭ dacă voescĭ a-i vorbi.“ Domnulŭ ḑise cătră unŭ hamalŭ dela gară sĕ aibă bunătate a căuta pe şefulŭ staţiunei. Hamalulŭ îi rîse domnului în faţă ḑicêndŭ, că acesta nulŭ privesce pe elŭ. Domnulŭ nu se mai putŭ stăpâni mai multŭ şi strigă hamalului, „Caută îndată pe domnulŭ şefŭ de staţiune şi spune-i, că contele Stefanŭ Károly ilŭ salută şi-lŭ rógă sĕ'i trimétă registru de plânsorĭ!“ Urmă acum o mare scenă, constătătóre din cele mai supuse scuse ale amploiaţilorŭ, carĭ din tóte ferestrele cereau iertare. Dér cei carĭ nu suntŭ conţĭ, ce nu vorŭ fi auḑindŭ dela micii „domnĭ“ d. e. ţĕranii carĭ au afacerĭ pe la calea ferată!

Bătăliă într'o gară — Se scrie „Independenţei belge“ dela Rézien cu data de 21 Ianuariu: „O adevĕrată bătăliă s'a petrecutŭ ierĭ la Agde. O bandă de tâlharĭ s'a introdusŭ în depositulŭ de mărfurĭ, şi după ce şĭ-au alesŭ hoţii totŭ ce le-au plăcutŭ, se pregăteau sĕ plece. Atuncea însĕ fură surprinşĭ de cătră priveghetorĭ. La vederea impiegaţilorŭ tótă banda o luă pe fugă, căḑêndŭ în mânele amploiatului Boulerand unulŭ din banditĭ. Acesta angajă o luptă cu banditulŭ şi, mai tare ca adversarulŭ ilŭ trânti la pămêntŭ. Atuncea se începù o bătăliă în tótă regula, în care mai mulţĭ amploiaţi, fură rănitĭ. Ceea ce este însĕ şi mai ciudatŭ, este că acéstă tentativă criminală s'a reînoitŭ şi a doua ḑi. In nóptea de 21, pe la órele 3 de dimineţă, aceeaşĭ bandă de rĕu-făcĕtorĭ se năpusti, cu o cutezare ne mai pomenită, pe gară. Trei vagóne ce erau aşeḑate sub marchisă, fură ridicate de têlharĭ, şi pe una chiar o deschiseră. La sgomotulŭ făcutŭ, sărindŭ surveiantulŭ Boulerand, hoţii o luară din nou la fugă, lăsândŭ însĕ de astădată pe locŭ douĕ baloturĭ cu licuorurĭ pe care reuşiseră sĕ le sustragă.“

***

Rectificare. In articlulŭ întitulatŭ *„Comassările“* s'au strecuratŭ unele greşelĭ de tiparŭ. Astfelŭ: în Nr. 6, pag. 3, col. I., rêndulŭ 9 de susŭ, în locŭ de latŭ, sĕ se citéscă *latinesce*; acelaşĭ numĕrŭ, pagină şi columnă, rêndulŭ 11 de josŭ, în locŭ de $^{2}/_{3}$ sĕ se citéscă $^{5}/_{3}$; aceeaşĭ pagină, col. 2, rêndulŭ 7 din josŭ în locŭ de buea sĕ se citéscă *bună*. Nr. 8 pag. III, col. 2, rêndulŭ 8 din susŭ: in locŭ de in sumi sĕ se citéscă *însumĭ*; col. 3 rêndulŭ 7 dela fine, în locŭ de Succinia coronata sĕ se citéscă *Puccinia coronata*, rêndulŭ 5 în locŭ de Succinia straminis, sĕ se citéscă *Puccinia straminis;* idem în locŭ de Boragince, sĕ se citéscă *Boraginee* şi *Asperifoliacee.* Nr. 8, col. I, rêndulŭ 5 de josŭ în locŭ de muntele Kart sĕ se citéscă muntele *Karst.*

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.

Redactorŭ responsabilŭ Dr. Aurel Mureşianu

Cursulu la bursa de Viena

din 29 Ianuariu st. n. 1887

Rentă de aurŭ 5%	96 95
Rentă de hârtiă 5%	88 80
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	146 25
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	96.60
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	126 —
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	115 50
Bonurî rurale ungare	103.60
Bonurî cu cl. de sortare	103.60
Bonurî rurale Banat-Timișŭ	103 60
Bonurî cu cl. de sortare	103 60
Bonurî rurale transilvane	103 60
Bonurî croato-slavone	104.50
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	—.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	116.50
Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	120 50
Renta de hârtiă austriacă	75.65
Renta de arg. austr.	80 50
Renta de aurŭ austr.	109 20
Losurile din 1860	133.80
Acțiunile băncei austro-ungare	864 —
Act. băncei de creditŭ ung.	287.25
Act. băncei de creditŭ austr.	282.60
Argintulŭ —.— Galbinî împărătescî	6.—
Napoleon-d'orî	10.07
Mărcî 100 împ. germ.	62 15
Londra 10 Livres sterlinge	127.60

Bursa de Bucuresci.

Cota oficială dela 16 Ianuarie st. v. 1887.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	91½	92—
Renta rom. amort. (5%)	92½	93½
» convert. (6%)	86½	87—
Împr. oraș. Buc. (20 fr.)	35—	36—
Credit fonc. rural (7%)	101¾	102¼
» „ „ (5%)	85¼	86—
» » urban (7%)	99—	99½
» » » (6%)	91½	92¼
» » » (5%)	81¾	82½
Banca națională a României 500 Lei	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Națională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă	17.½	18.—
Bancnote austriace contra aurŭ	2.01—	2.03—

Cursulu pieței Brașovŭ

din 1 Februariu st. n. 1887.

Bancnote românescî	Cump.	8.44	Vênd.	8.46
Argint românesc	»	8.40	»	8.42
Napoleon-d'orî	»	10.02	»	10.06
Lire turcescî	»	11.30	»	11.33
Imperialî	»	10.30	»	10.33
Galbenî	»	5.99	»	6.02
Scrisurile fonc. »Albina«	»	101.—	»	102.—
Ruble Rusescî	»	116.—	»	117.—
Discontulŭ	»	7—10% pe anŭ.		

ABONAMENTE

la

„Gazeta Transilvaniei“

se potŭ face cu începerea dale 1 și 15 ale fiecărei lunî, mai ușorŭ prin mandate postale.

Adresele ne rugămŭ a ni se trimite esactŭ arătându-se și posta ultimă.

Prețulŭ abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

pe trei lunî	3 fl. —
„ șése lunî	6 fl. —
„ unŭ anŭ	12 fl. —

Pentru România și străinătate:

pe trei lunî	10 francî
„ șése lunî	20 „
„ unŭ anŭ	40 „

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Tarifa anunțurilorŭ și insertiunilorŭ.

Anunciurî în pagina a IV-a linia de 30 litere garmond fl. — cr. 6

Pentru insertiunî și reclame pagina a III linia à fl. — cr 10.

Pentru repețirî se acórdă următórele rabate:

Pentru repețirî de	3— 4 orî	10%
„ „ „	5— 8 „	15%
„ „ „	9—11 „	20%
„ „ „	12—15 „	30%
„ „ „	16—20 „	40%
Dela 20 de repețirî în susŭ		50%

Pentru anunciurî ce se publică pe mai multe lunî se facŭ învoirî și reducerî și peste cele însemnate mai susŭ.

Avisŭ d-lorŭ abonațî!

Rugămŭ pe d-nii abonațî ca la reînoirea prenumerațiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ și numerii de pe fâșia sub care au primitŭ diarulŭ nostru până acuma.

Domnii ce se abonéză din nou sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ și sĕ arate și postaultimă. *ADMINISTR. „GAZ. TRANS“*

Mersulŭ trenurilorŭ

Valabilŭ dela 1 Octomvre st. n. 1886.

pe linia **Predealŭ-Budapesta** și pe linia **Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persone	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescî	—	—	—	7.30
Predealŭ (	—	—	—	1.14
(	—	—	—	—
Timișŭ	—	—	—	1.45
(	—	—	—	—
Brașovŭ (	7.47	—	4.16	2.32
Feldióra	8.24	—	5.02	—
Apatia	8 51	—	5.43	—
Agostonfalva	9.14	—	6.15	—
Homorodŭ	9.51	—	7.06	—
Hașfaleu	11.03	—	8.52	—
(	11.29	—	9.19	—
Sighișóra (	11.26	—	9.31	—
Elisabetopole	12 0[illegible]	—	10.16	—
Mediașŭ	12.29	—	10.57	—
Copsa mică	12.44	—	11.19 11.31	—
Micăsasa	1.05	—	11.52	—
Blașiu	1.34	—	12.31	—
Crăciunelŭ	1.46	—	12.48	—
Teiușŭ	2.09	—	1.22	—
Aiudŭ	2.39	—	2.18	—
Vințulŭ de susŭ	3.01	—	2.48	—
Uiora	3.08	—	2.56	—
Cucerdea	3.14	—	3 64	—
Ghirisŭ	3.55	—	4 51	—
Apahida	5.10	—	5.28	—
	5.30	—	5 56	—
Clușiu (	—	6 03	—	8.00
Nedeșdu	—	6.21	—	8.36
Ghirbĕu	—	—	—	9.02
Aghirișŭ	—	—	—	9.32
Stana	—	—	—	10.11
Huiedinŭ	—	7.14	--	10.51
Ciucia	—	7.43	—	12 16
Bucia	—	—	—	12.50
Bratca	—	—	—	1.21
Rév	—	8.22	—	2.02
Mező-Telegd	—	8.48	—	3.06
Fugyi-Vásárhely	—	—	—	3.38
Várad-Velinţe	—	—	—	3.54
Oradia-mare (	—	9.13	—	4.05
(	—	9.18	10.55	4.50
P. Ladány	—	10.38	1 23	7.24
Szolnok	—	12.20	3.24	—
Buda-pesta	—	2.15	10.05	—
(	—	—	2.15	—
Viena (	—	8.00	6.05	—

Nota: Orele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de pers.	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persone	Trenŭ omnibus
Viena	11.10	—	—	—	—
Budapesta	7.40	2.—	3.10	6.20	8.09
Szolnok	11 05	3.58	7.38	9.34	11.40
P. Ladány	2 02	5.28	5 40	11.26	2.31
Oradea mare	4.12	6.58	9.14	1.38	—
Várad-Velencze	—	—	9.24	2.06	
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.41	2 17	—
Mezö-Telegd	—	7.33	10.19	2.40	—
Rév	—	8.04	11.38	3.24	—
Bratca	—	—	12.18	3.47	—
Bucia	—	—	12.54	4.07	—
Ciucia	—	8.58	1.57	4.33	—
Huiedin	—	9.28	3.11	5.15	—
Stana	—	—	3.40	5.31	—
Aghiriș	—	—	4.15	5.55	—
Ghirbĕu	—	—	4.36	6.07	—
Nedeșdu	—	—	4.58	6.24	-
(	—	10.28	5.26	6.43	--
Clușiu (	11.00	—	—	—	7.08
Apahida	11 19	—	—	—	7.36
Ghiriș	12 30	—	—	—	9.06
Cucerdea (	1.01	—	—	—	9.53
(	1 06	—	—	—	10.—
Uiora	1 13	—	—	—	10.09
Vințulŭ de susŭ	1.20	—	—	—	10.19
Aiudŭ	1.41	—	—	—	10.48
Teiușu	2.10	—	—	—	11.14
Crăciunelŭ	2 35	—	—	—	12.12
Blașŭ	2.48	—	—	—	12.30
Micăsasa	3.20	—	—	—	1.12
Copșa mică	3 36	—	—	—	1.32
Mediașŭ	4.00	—	—	—	2.18
Elisabetopole	4.35	—	--	—	3.03
Sigișóra	5.12	—	—	—	3.49
Hașfaleu	5.37	—	—	—	4.28
Homorod	7.02	—	—	—	6.16
Agostonfalva	7.43	—	—	—	7.06
Apatia	8.11	—	—	—	7.46
Feldióra	8.41	—	—	—	8.25
(	9.21	—	—	—	9.15
Brașovŭ (	—	—	1.55	—	—
Timișŭ	—	—	2.53	—	—
(	—	—	—	—	--
Predealŭ (	—	—	3.28	—	—
Bucurescî	—	—	9.35	—	—

Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiușŭ	11.24	—	2.40
Alba-Iulia	11.39	—	3.14
Vințulŭ de josŭ	12.30	—	4.22
Șibotŭ	12.52	—	4.50
Orăștia	1.01	—	5.18
Simeria (Piski)	2.03	—	5.47
Deva	2 52	—	6.35
Branicĭca	3.23	—	7.02
Ilia	3.55	—	7.28
Gurasada	4.08	—	7.40
Zam	4.25	—	8.11
Soborșin	5.30	—	8.46
Bĕrzova	5.56	—	9.33
Conopŭ	6.27	—	9.53
Radna-Lipova	6.47	—	10 27
Paulișŭ	7.28	—	10.42
Gyorok	7.43	—	10.58
Glogovațŭ	7.59	—	11 25
Aradŭ	8.28	—	11.39
Szolnok (	8.42	—	4 52
(	—	—	5.12
Budapesta	—	—	8 20
Viena	—	—	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	11.10	12.10	—
Budapesta	8.20	9.05	—
Szolnok (	11.20	12.41	—
(	4 10	5.45	—
Aradŭ	4 30	6.—	7.04
Glogovațŭ	4 43	6.13	7.22
Gyorok	5 07	6.38	7.58
Paulișŭ	5.19	6.51	8 17
Radna-Lipova	5.41	7.10	8 36
Conopŭ	6 09	7.37	—
Bĕrzova	6 28	7.55	—
Soborșin	7 25	8.42	—
Zam	8 01	9.12	—
Gurasada	8 34	9.41	—
Ilia	3 55	9.58	—
Branicĭca	9.19	10.17	—
Deva	9 51	10 42	- -
Simeria (Piski)	10.35	11 07	—
Orăștia	11.11	11.37	—
Șibotŭ	11.43	12.—	—
Vințulŭ de josŭ	12 18	12.29	- -
Alba-Iulia	12.36	12.46	—
Teiușŭ	1 29	1.41	—

Aradŭ-Timișóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ mixt
Aradŭ	5.48	—	6.05
Aradulŭ nou	6.19	—	6.33
Németh-Sagh	6.44	—	6.58
Vinga	7.16	—	7.29
Orczifalva	7.47	—	7.55
Merczifalva	—	—	—
Timișóra	9.02	—	9.08

Simeria (Piski) Petroșenî

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Simeria	11.25	—	2.42
Streiu	11.58	—	3.25
Hațegŭ	12.46	—	4 16
Pui	1.37	—	5.11
Crivadia	2.24	—	5.58
Banița	3.05	—	6 40
Petroșenî	3.37	—	7.12

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	6.25	—	5.00
Merczifalva	—	—	—
Orczifalva	7.46	—	6.32
Vinga	8.15	—	7.02
Németh-Ságh	8.36	—	6.23
Aradulŭ nou	9.11	—	8.01
Aradŭ	9.27	—	8.17

Petroșenî—Simeria (Piski)

	Trenŭ de pers.	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Petroșenî	10 07	—	6.10
Banița	10 48	—	6.53
Crivadia	11.25	—	7 37
Pui	12.05	—	8.20
Hațegŭ	12.42	—	9.01
Streiu	1.22	—	9.52
Simeria	1.53	—	10.31

Tipografia *ALEXI* Brașovŭ. Hârtia din fabrica d-lorŭ Koniges & Kopony, Zernescî.